

I.E.S.	Ricardo Mella
Localidade	Vigo
Curso	2022 - 2023

**PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO CICLO FORMATIVO DE
GRADO MEDIO**

TÉCNICO EN CUIDADOS AUXILIARES DE ENFERMERÍA

DEPARTAMENTO DE

SANITARIA

Módulo	Promoción da saúde a apoio psicológico ao paciente		
Grupo	1º Cuidados Auxiliares de Enfermería		
Profesor	Porto Rodríguez, M ^a del Carmen		

CAPACIDADES TERMINAIS

- Explicar o proceso de saúde e a súa relación co ambiente físico, biolóxico e social para coñecer os factores que poidan incidir negativamente en el paciente e as súas formas de corrección.
- Analizar as condutas e comportamentos específicos da poboación galega e establecer as súas influencias sobre a saúde para poder aplicar as medidas correctoras que sexan precisas.
- Explicar os aspectos xerais das teorías psicolóxicas existentes sobre a formación e desenvolvemento da personalidade para comprender as distintas reaccións das persoas.
- Analizar as características fisiopatolóxicas e os aspectos psicolóxicos dos anciáns procurando as pautas de conduta máis adecuadas que se deben aplicar no medio xeriátrico.
- Especificar as características fisiopatolóxicas e as peculiaridades psicolóxicas dos diferentes colectivos segundo idade e características especiais do seu estado de saúde e seleccionar os modos adecuados de relacionarse con eles.
- Explicar que é a ansiedade, enumerar as súas causas etiolóxicas e precisar os factores que a poden xerar durante a estancia do paciente no hospital ou consulta, ademais de indicar as medidas destinadas a evitala ou diminuíla.
- Describir o «rol de enfermo» e enunciar as reaccións anómalas de potenciación coa finalidade de corrixilas e mellorar a comunicación co paciente.
- Enunciar as fases que se dan na relación paciente-sanitario indicando as características máis salientables e os factores que a poden alterar, así como as medidas destinadas a melloralas ou reforzalas.
- Afrontar diversas situacións de relación con pacientes con características fisiopatolóxicas peculiares ou de patoloxía especial aplicando as pautas de conduta indicadas en cada caso.
- Explicar as características fundamentais dos programas de promoción da saúde en estados fisiolóxicos e de prevención de enfermidades específicas para diminuír a súa incidencia na poboación xeral.
- Prestar apoio psicolóxico adecuado tanto aos pacientes como aos seus familiares e achegados, comprendendo a importancia desta acción para mellorar a relación paciente-sanitario e o benestar psíquico do propio enfermo e a súa contorna afectiva.
- Analizar a utilización das canles de información de uso común nas actividades de información-formación sanitaria para contribuír a súa difusión e á mellora da oferta asistencial.
- Respetar as «concepcións de defensa» que sobre o propio estado de saúde fórmanse as persoas en estado crítico ou terminal.

CONTIDOS POR CAPACIDADE TERMINAL TEMPORALIZADOS

CONTIDOS PROCEDIMENTAIS

Saúde e enfermidade

- Diferenciación dos distintos tipos de comportamentos en función das zonas de procedencia da poboación galega: rural, marítima, urbanay suburbana.
- Identificación das diferentes formas de expresión de síntomas e signos. Observación da conduta do paciente.

Fundamentos de psicoloxía xeral e evolutiva

- Clasificación dos diferentes tipos de personalidade.
- Establecemento de relacións entre as diferentes etapas evolutivas. Análise das características específicas de cada etapa.
- Análise das características de diferentes tipos de personalidade.

Relación co paciente

- Aplicación de diferentes técnicas de dinámica de grupos en distintas situacións
- Identificación de factores de perturbación dunha relación.
- Identificación das distintas funcións do personal sanitario

Comunicación/humanización

- Métodos de valoración de existencias
- Elaboración de fichas de almacén e de inventarios.
- Aplicación de normas de seguridade e hixiene en almacéns de centros sanitarios.

Estados psicolóxicos de pacientes en situacións especiais

- Utilización de técnicas conductuais que favorezan a relación interpersoal en situacións especiais: enfermos oncolóxicos, enfermos conSIDA, enfermos xeriátricos, enfermos crónicos e enfermos terminais.
- Utilización de técnicas para diminuír a ansiedade do enfermo, dos seus familiares e do persoal sanitario.

Técnicas educativas

- Utilización de diferentes técnicas grupais.
- Elaboración de diferentes tipos de programas de educación para a saúde
- Aplicación de medios audiovisuais en educación para a saúde.

CONTIDOS CONCEPTUAIS

Saúde e enfermidade

- Procesos de saúde. Modelo ecolóxico de saúde. Influencia do ambiente físico, biolóxico e social.
- Comportamentos e hábitos individuais e colectivos: Galicia rural, marítima, urbana e suburbana.

Fundamentos de psicoloxía xeral e evolutiva

- Teorías sobre o desenvolvemento da personalidade.
- Etapas evolutivas e os seus parámetros de referencia: infancia, adolescencia, mocidade, madurez e vellez.
- Características individuais das persoas en xeral. Tipos de personalidade.
- Mecanismos de defensa e principais trastornos da personalidade.

Relación co paciente

- A institución sanitaria: o grupo de traballo. Elementos condicionantes da dinámica grupal.
- papel profesional do persoal sanitario: fases e perturbacións das relacións entre o persoal.
- papel do paciente. Papeis desviantes. Reaccións anómalas de potenciación.

Comunicación/humanización da asistencia sanitaria

- Humanización da asistencia sanitaria.
- A comunicación co paciente. Factores que a facilitan.
- Obstáculos á comunicación paciente/sanitario. Influencia do bilingüismo na comunicación cos pacientes tanto a nivel hospitalario comodomiliario. Situacións de illamento en determinadas zonas xeográficas da CAG.

Estados psicolóxicos dos pacientes en situación especiais.

- Aspectos psicolóxicos do enfermo oncolóxico.
- Aspectos psicolóxicos do enfermo con SIDA.
- Aspectos psicolóxicos do enfermo xeriátrico. Aspectos específicos do enfermo xeriátrico do medio rural galego.
- Aspectos psicolóxicos dos pacientes adultos con patoloxías crónicas.
- Aspectos psicolóxicos do neno e do adolescente con enfermidade crónica.
- Aspectos psicolóxicos do enfermo terminal

Técnicas educativas

- Técnicas de grupo aplicadas á educación: conferencia, traballo en grupo, comisións de traballo, seminarios, estudo de casos, etc.
- Recursos didácticos en educación para a saúde. Medios audiovisuais

CONTIDOS ACTITUDINAIS**Saúde e enfermidade**

- Respecto polos comportamentos, hábitos de vida e crenzas do paciente.
- Preocupación por fomentar nos paciente hábitos de vida máis saudables.

Fundamentos de psicoloxía xeral e evolutiva

- Aceptación de las características propias de cada etapa evolutiva.
- Actitud de comprensión ante diferentes tipos de personalidad.

Relación co paciente

- Tolerancia ante distintas reacciones personales.
- Aceptación de la posible implicación de uno mismo como distorsionante del grupo.

Comunicación/humanización da atención sanitaria

- Respecto polas diferentes formas de expresión lingüística da CAG.
- Conciencia da importancia dos aspectos comunicativos na atención sanitaria e rigor na recollida de información.

Estados psicolóxicos dos pacientes en situacións especiais.

- Actitude de comprensión e respectos cara a situación especiais

Técnicas educativas

- Valoración dos distintos recursos didácticos aplicados en educación para a saúde.
- Actitude participativa no desenvolvemento das técnicas grupais.
- Responsabilidade no coidado e manexo dos diferentes recursos audiovisuais

A duración total do módulo é de 130 horas, en 5 sesións semanais de 50 minutos. A carga horaria descrita a continuación poderá sufrir variacións en función do rendemento do alumnado, e das incidencias que poidan afectar o deseño estrutural.

- 1 .** Relación entre o paciente e o profesional (12h)
 - 2 .** Psicoloxía do desenvolvemento e da personalidade (16h)
 - 3 .** Habilidades comunicativas (14h)
 - 4 .** O afrontar da enfermidade (16h)
 - 5 .** Neno e adolescente (14h)
 - 6 .** Anción: atención integral (12h)
 - 7 .** O enfermo crónico (12h)
 - 8 .** O enfermo terminal (12h)
 - 9 .** Promoción da saúde e programación sanitaria (12h)
 - 10 .** Métodos e medios na educación para a saúde (10h)
- (12h)

CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES

- Procesos de saúde. Modelo ecolóxico de saúde. Influencia do ambiente físico, biolóxico e social.
- Comportamentos e hábitos individuais e colectivos: Galicia rural, marítima, urbana e suburbana.
- Teorías sobre o desenvolvemento da personalidade.
- Etapas evolutivas e os seus parámetros de referencia: infancia, adolescencia, mocidade, madurez e vellez.
- Características individuais das persoas en xeral. Tipos de personalidade.
- Mecanismos de defensa e principais trastornos da personalidade.
- A institución sanitaria: o grupo de traballo. Elementos condicionantes da dinámica grupal.
- papel profesional do persoal sanitario: fases e perturbacións das relacións entre o persoal.
- papel do paciente. Papeis desviantes. Reaccións anómalas de potenciación.
- Humanización da asistencia sanitaria.
- A comunicación co paciente. Factores que a facilitan.
- Obstáculos á comunicación paciente/sanitario. Influencia do bilingüismo na comunicación cos pacientes tanto a nivel hospitalario comodomiliario. Situacións de illamento en determinadas zonas xeográficas da CAG
- Aspectos psicolóxicos do enfermo oncolóxico.
- Aspectos psicolóxicos do enfermo con SIDA.
- Aspectos psicolóxicos do enfermo xeriátrico. Aspectos específicos do enfermo xeriátrico do medio rural galego.
- Aspectos psicolóxicos dos pacientes adultos con patoloxías crónicas.
- Aspectos psicolóxicos do neno e do adolescente con enfermidade crónica.
- Aspectos psicolóxicos do enfermo terminal

- Técnicas de grupo aplicadas á educación: conferencia, traballo en grupo, comisións de traballo, seminarios, estudo de casos, etc.
- Recursos didácticos en educación para a saúde. Medios audiovisuais
- Respecto polos comportamentos, hábitos de vida e crenzas do paciente.
- Preocupación por fomentar nos paciente hábitos de vida máis saudables.
- Aceptación de las características propias de cada etapa evolutiva.
- Actitud de comprensión ante diferentes tipos de personalidad.
- Tolerancia ante distintas reacciones personales.
- Aceptación de la posible implicación de uno mismo como distorsionante del grupo.
- Respecto polas diferentes formas de expresión lingüística da CAG.
- Conciencia da importancia dos aspectos comunicativos na atención sanitaria e rigor na recollida de información.
- Actitude de comprensión e respectos cara a situación especiais
- Valoración dos distintos recursos didácticos aplicados en educación para a saúde.
- Actitude participativa no desenvolvemento das técnicas grupais.
- Responsabilidade no coidado e manexo dos diferentes recursos audiovisuais

METODOLOXÍA

Os **principios de aprendizaxe** serán a constructividade, funcionalidade, significatividade e interactividade

Os **principios de ensino** serán ensinar a aprender, mediar e aplicar a transversalidade.

A metodoloxía é activa e participativa, con atención á diversidade da aula, con ensinos teóricos e prácticos, intentando acadar a motivación do alumnado para lograr a súa atención e interese. Para acadar as capacidades terminais será preciso levar a cabo unha serie de realizacións axudándonos dos recursos ou materiais dispoñibles e da temporalización.

As **actividades de aprendizaxe** son a maneira activa e ordenada de levar a cabo as propostas metodolóxicas ou experiencias da aprendizaxe na aula. O obxectivo das actividades é o de facilitar a aprendizaxe do alumnado. As actividades son diferentes, dependendo do número de participantes e do momento do desenvolvemento dos contidos ao longo do curso.

- Actividades atendendo ao número de participantes

- *Actividades individuais:* permiten a individualización do ensino para adaptarse ao ritmo de traballo do alumnado favorecendo a creatividade, liberdade, iniciativa persoal, responsabilidade, superación, esforzo, autonomía planificación do seu traballo, etc. Neste tipo de aprendizaxe, o profesorado é só o orientador do proceso de ensino e o alumnado realiza a súa propia aprendizaxe.

- Actividades atendendo ao papel que desempeñan no desenvolvemento didáctico.

- *Actividades de iniciación, motivación e avaliación de coñecementos previos,* para lembrar e asentar coñecementos previos dos alumnos en relación cos contidos a introducir. Estas actividades realízanse o inicio (batería de preguntas, remuíño de ideas, etc.) e serven para incentivar ao alumno e poñelo nunha situación activa e interesada diante das novas aprendizaxes.

- *Actividades de desenvolvemento e aprendizaxe,* a través de busca, elaboración e tratamento da información (convén utilizar os recursos TIC (tecnoloxías da información e da comunicación)), formulación, verificación, comprobación de hipóteses e extracción de conclusións, comunicación da información (con exposicións, debates, traballo por escrito, montaxes audiovisuais) e desenvolvemento da memoria asociativa mediante o uso de técnicas de recuperación da información. Son as que permiten ao alumnado acadar novos contidos procedimentais, conceptuais, actitudinais e transversais.

- *Actividades de asimilación:* nas que o alumnado traballa os novos contidos para acadar a comprensión e adquirir estratexias e capacidades. Son actividades de completar, de explicar e de relacionar.

- *Actividades de consolidación:* nas que o alumnado contrasta os novos coñecementos cos previos, aplicando as novas aprendizaxes. Son actividades maioritariamente individuais, nas que o alumnado afianza as capacidades adquiridas. Son actividades cun maior nivel de esixencia que as abordadas nas actividades de desenvolvemento.

- *Actividades de síntese-resumo:* Fanse ao finalizar os contidos dados e son aquelas que permiten ao alumnado establecer as relacións entre os distintos contidos aprendidos, axudándolles a esquematizar as ideas máis importantes, a organizar e relacionar os contidos, a memorizar e, en definitiva, a construír as aprendizaxes (follas de traballo, elaboración de informes, mapas conceptuais).

AVALIACIÓN

O proceso de avaliación se levará a cabo do seguinte modo:

Avaliación inicial que permite determinar os coñecementos previos do alumnado, para iniciar a programación do curso cunha maior orientación.

Avaliación continua que será formativa, orientadora e reguladora do proceso de ensino-aprendizaxe. O obxectivo é coñecer as aprendizaxes adquiridas mediante as actividades de ensino-aprendizaxe, e para iso comprobarase a asimilación dos *contidos procedimentais* (habilidades e destrezas necesarias para poder levar a cabo a competencia profesional, mediante cuestións prácticas, cálculo e resolución de problemas, realización e presentación de traballos individuais ou en grupo), *contidos conceptuais* (coñecementos adquiridos da programación teórica impartida) e *contidos actitudinais* (actitudes adecuadas para desenvolver as capacidades profesionais buscadas polo contorno productivo).

Faranse tres avaliacións ao longo do curso que coincidirán cos tres trimestres marcados no calendario escolar.

A puntuación mínima esixida para considerar a avaliación aprobada é de 5 puntos sobre un máximo de 10.

Os alumnos que non superen algunha das avaliacións terán dereito a un exame de recuperación cunha cualificación de apto (5) ou no apto (<5), en cada trimestre para a cualificación dos contidos conceptuais. Ademais da superación da proba de recuperación (exame) os alumnos deberán ter entregadas as actividades desenvoltas na aula e sinaladas como evaluables o longo do desenvolvemento das actividades de ensino aprendizaxe.

Soamente aprobarase o módulo se o alumno aproba todas as avaliacións.

A. PLAN DE AVALIACIÓN. PROCEDEMENTOS

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliaranse as capacidades terminais a través dos criterios de avaliación que deben medir os obxectivos previstos. Son os seguintes:

- Explicar o proceso de saúde e a súa relación co ambiente físico, biolóxico e social para coñecer os factores que poidan incidir negativamente en el paciente e as súas formas de corrección.
- Analizar as condutas e comportamentos específicos da poboación galega e establecer as súas influencias sobre a saúde para poder aplicar las medidas correctoras que sexan precisas.
- Explicar os aspectos xerais das teorías psicolóxicas existentes sobre a formación e desenvolvemento da personalidade para comprender las distintas reaccións das persoas.
- Analizar as características fisiopatolóxicas e os aspectos psicolóxicos dos anciáns procurando as pautas de conduta máis adecuadas que se deben aplicar no medio xeriátrico.
- Especificar as características fisiopatolóxicas e as peculiaridades psicolóxicas dos diferentes colectivos segundo idade e características especiais do seu estado de saúde e seleccionar os modos adecuados de relacionarse con eles.

- Explicar que é a ansiedade, enumerar as súas causas etiológicas e precisar os factores que a poden xerar durante a estancia do paciente no hospital ou consulta, ademais de indicar as medidas destinadas a evitala ou diminuíla.
- Describir o «rol de enfermo» e enunciar as reaccións anómalas de potenciación coa finalidade de corrixilas e mellorar a comunicación co paciente.
- Enunciar as fases que se dan na relación paciente-sanitario indicando as características máis salientables e os factores que a poden alterar, así como as medidas destinadas a melloralas ou reforzalas.
- Afrontar diversas situacións de relación con pacientes con características fisiopatolóxicas peculiares ou de patoloxía especial aplicando as pautas de conduta indicadas en cada caso.
- Explicar as características fundamentais dos programas de promoción da saúde en estados fisiolóxicos e de prevención de enfermidades específicas para diminuír a súa incidencia na poboación xeral.
- Prestar apoio psicolóxico adecuado tanto aos pacientes como aos seus familiares e achegados, comprendendo a importancia desta acción para mellorar a relación paciente-sanitario e o benestar psíquico do propio enfermo e a súa contorna afectiva.
- Analizar a utilización das canles de información de uso común nas actividades de información-formación sanitaria para contribuír á difusión e á mellora da oferta asistencial.
- Respetar as «concepcións de defensa» que sobre o propio estado de saúde fórmanse as persoas en estado crítico ou terminal.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Teremos en conta os seguintes parámetros:

- Realizaranse un mínimo de unha proba escrita por trimestre para valorar o proceso de aprendizaxe. As probas poderán realizarse con preguntas tipo test e/o preguntas curtas e/o supostos prácticos.
- Actividades na aula e traballos tanto individuais coma en grupos que supoñan busca, análise, elaboración e crítica, sobre os contidos que se desenvolveron no trimestre.
- A cualificación total da avaliación dividirase por porcentaxes como se indica de seguido:
 - Proba escrita de preguntas tipo test, preguntas curtas, supostos prácticos: 80%
 - Instrumento de avaliación: Proba escrita
 - Traballos de aula: 20%
 - Instrumentos de avaliación: Táboa de observación ou lista de cotexo sobre a exposición de traballos individuais ou grupais durante as aulas
 - En ningún caso poderase considerar superada a avaliación se os alumnos non obteñen a lo menos unha nota igual ou superior a 5 sobre 10, en cada un dos instrumentos de avaliación utilizados (proba escrita, taboa de observación, lista de cotexo).
- A nota final do módulo será o resultado da media aritmética das calificacións obtidas nas tres avaliacións.

B. PLAN EXTRAORDINARIO DE AVALIACIÓN (Perda do dereito á avaliación continua)

Conforme se determina no artigo 2 da Orde do 30 de xullo de 2007, os alumnos poden perder o dereito á avaliación continua, no caso de ter un número de faltas superior ó 10% das horas de que consta este módulo, dado que o número de horas do módulo é de 130 e que as sesións son de 50 minutos, o número máximo de faltas de asistencia (xustificadas ou non) para ter dereito á avaliación continua será de 16. A perda deste dereito supón que os alumnos deberán acollerse ó sistema extraordinario de avaliación, que consistirá nunha proba escrita que poderá incluír preguntas tipo test, preguntas curtas, algún tema a desenvolver ou algún suposto práctico relacionadas cos contidos do módulo.

Proba escrita: 100%

Para superar a avaliación extraordinaria os alumnos deberán obter un mínimo de 5 puntos sobre 10 na proba escrita.

RECUPERACIÓN. PLAN DE ACTIVIDADES

Para os alumnos que non superen o proceso de avaliación o profesor axudará no reforzo dos contidos necesarios. Realizará unha proba escrita tipo test e/ou corta

MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Os medios materiais empregaranse para facilitar a comprensión e a asimilación dos contidos deste módulo, ademais faremos unha gran incidencia na utilización das TIC debido a varias razóns:

- Pertencen ao mundo real do alumno e supoñen unha necesidade para o seu futuro, tanto na formación como na súa incorporación á vida activa.
- Os recursos median e forman parte da aprendizaxe e este debe ser funcional.
- A súa utilización supón un elemento para despertar o interese do alumno.
- Axudan á maior participación do alumno no ensino-aprendizaxe.

Material didáctico de apoio:

- Dicionarios, libros de consulta e bibliografía.
- Mapas conceptuais.
- Fotocopias de artigos de prensa e científicos relacionados coa materia.
- Encerado.
- Vídeos e DVD.
- Presentacións en Power Point.
- Aulas con acceso a Internet. Ordenador e programas informáticos.

SAIDAS DIDÁCTICAS

Adaptaranse ás previstas para o resto dos módulos deste ciclo.

OUTROS

TEMAS TRANSVERSAIS

En relación coa adquisición dunha formación integral básica que satisfaga o principio de preparar os estudantes para ser cidadáns dunha sociedade democrática, pacífica e solidaria, faise necesario incorporar un conxunto de contidos de especial relevancia para o

desenvolvemento da sociedade nos últimos tempos e que constitúen os contidos transversais que reflicten actitudes e valores que deben propiciar a autonomía dos alumnos así como un proxecto de sociedade mais libre e respectuosa cara as persoas e o seu medio. Os temas transversais establecidos:

- A educación do consumidor.
- A educación para igualdade de oportunidades para ambos sexos.
- A educación para a paz.
- A educación ambiental.
- A educación para a saúde.
- A educación sexual.
- A educación moral e cívica.

Todos estes aspectos estarán presentes ao longo do curso no sentido actitudinal e de valores. Serán traballados conxuntamente cós temas que pólas súas características sexan mais acordes.

MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE

Intentaranse atender a cada alumno ou alumna da forma mais personalizada posible., tendo en conta o seu nivel de coñecementos e capacidade que posúe, as súas limitacións, motivacións e ritmo de aprendizaxe, etc.

Naquelas ocasións en que sexa necesario, realizaranse adaptacións curriculares, modificando material escolar, actividades, método, grupos de traballo, tempo e orden de contidos e criterios de avaliación aplicándoos de forma individualizada. Faranse reforzos ou exercicios compensatorios que lles axuden a superar o módulo.

PLAN DE AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINANZA E DA PRACTICA DOCENTE

Mediante o proceso de avaliación continua imos realizando un control da nosa programación e dos procesos de ensino-aprendizaxe e en función dos resultados do mesmo podemos realizar modificacións.

Estas modificacións poden referirse aos diferentes puntos da programación e supoñen unha adaptación ás circunstancias nas que se están desenvolvendo os procesos de ensino-aprendizaxe.

Teñamos en conta que a programación a realizamos antes de comezar o curso escolar, polo que poden darse feitos que non haxamos previsto e necesitar producir o correspondente proceso de adaptación para que a programación sexa un documento vivo pegado á realidade e non unha mera declaración de boas intencións e feito desde o voluntarismo e non desde a profesionalidade.

A modificación da programación, de producirse, debe realizarse por escrito e coas debidas xustificacións que indiquen o por que deses cambios.

